

STANISLOVAS JUKNEVIČIUS

Archetipinė mentalitetų istorija: paradigmų beiėškant

Santrauka

Straipsnio tikslas – sukurti sąvokų, metodų, prielaidų sistemą, kuri galėtų tapti vienos iš mentalitetų tyrimo krypties paradigmomis. Mentalitetas straipsnyje traktuojamas kaip psichinė individo ar žmonių grupės konstitucija. Pagrindinis šios konstitucijos elementas – mentaliteto bruožas. Tais pačiais mentalitetų bruožais pasižyminčios žmonių grupės sudaro įsivaizduotas bendruomenes. Svarbų vaidmenį apibūdinant tarp įvairių bendruomenių egzistuojančius skirtumus atlieka archetipo sąvoka. Archetipai straipsnyje traktuojami kaip labai tipiški kažko pavyzdžiai, kaip modeliai ir kaip kolektyvinės vaizduotės turiniai. Mentalitetų kaita analizuojama pasąmonės,

kūrybinės energijos, įsivaizduotų pasaulių, įtampų, įvykio ir kompensacijos sąvokų pagalba. Straipsnyje teigiama, jog pagrindinė mentalitetų kaitos priežastis – kūrybinė žmonių veikla, kuri savo ruožtu susideda kaip iš sąmoningų kūrėjo pastangų, taip ir iš kolektyvinėje pasąmonėje glūdinčios kūrybinės energijos. Pagrindinis kūrybinės energijos šaltinis – įtampos, pagrindinis įtampų kaitą reguliuojantis dėsnīgumas – kompensacijos. Analizuojant mentalitetų kaitos tendencijas, taikomos kai kurios sistemų teorijos sąvokos. Šiuo atveju remiamasi prielaida, jog visuomenė – įvairių ją sudarančių įsivaizduotų bendruomenių sistema.

Esminiai žodžiai: Carlas Gustavas Jungas, archetipinė istorija, mentalitetai, įtampos, kompensacija.